

DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS, JUSTIE EN WERK

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Voorontwerp van decreet over de opheffing van de centra voor deeltijds onderwijs en programmatie en rationalisatie in het basisonderwijs en het secundair onderwijs
 - Definitieve goedkeuring

Samenvatting

Het decreet bevat een rationalisatie van het ingericht studietoelaatbaar aanbod. Dit gebeurt door de introductie van een bijkomende rationalisatienorm in het gewoon secundair onderwijs. Een rationeler ingericht studietoelaatbaar aanbod moet ertoe leiden dat scholen de middelen effectiever inzetten. Het is hierbij belangrijk dat scholen hun middelen maximaal inzetten op de klasvloer.

Het decreet bevat tevens een aantal noodzakelijke vereenvoudigingen, verduidelijkingen en wijzigingen voor programmatie en rationalisatie zowel voor het basisonderwijs als het secundair onderwijs.

Verder worden met voorliggend decreet de centra voor deeltijds beroepssecundair onderwijs (CDO's) als aparte onderwijsinstelling opgeheven, en overgeheveld in de structuur van secundaire scholen.

Het voorliggend decreet bevat tot slot ook een aanpassing aan de voorwaarden voor het extra werkingsbudget in het kader van de capaciteitsproblematiek in het gewoon secundair onderwijs.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Onderwijs en Vorming

Beleidsveld: Kleuter- en leerplichtonderwijs en volwassenenonderwijs

Operationele doelstelling: Een rationeel studietoelaatbaar aanbod en scholenlandschap realiseren door de opheffing van de CDO's en het introduceren van een bijkomende rationalisatienorm in het gewoon

secundair onderwijs en enkele noodzakelijke vereenvoudigingen, verduidelijkingen en wijzigingen voor programmatie en rationalisatie in het secundair onderwijs en het basisonderwijs.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Dit voorontwerp van decreet werd principieel goedgekeurd op de zitting van de Vlaamse Regering van 19 december 2025 (VR 2025 1912 DOC.1327-1, VR 2025 1912 DOC.1327-2, VR 2025 1912 DOC.1327-3, VR 2025 1912 DOC.1327-4, VR 2025 1912 DOC.1327-5 en VR 2025 1912 DOC.1327-6) met het oog op de adviesaanvraag bij de SERV en de VLOR en met het oog op de onderhandelingen met de sociale partners.

De VLOR bracht een advies uit op 29 januari 2026.

De SERV bracht een advies uit op 9 februari 2026.

De onderhandelingen met de verschillende sociale partners, afgerond op 24 februari 2026, hebben geleid tot de volgende protocollen:

- Protocol nr. 284 houdende de conclusies van de onderhandelingen die gevoerd werden in de gemeenschappelijke vergadering van sectorcomité x, onderwijs (Vlaamse Gemeenschap), comité voor de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten, afdeling 2, onderafdeling "Vlaamse Gemeenschap" en overkoepelend onderhandelingscomité vrij gesubsidieerd onderwijs (6 maart 2026);
- Protocol nr. 156 houdende de conclusies van de onderhandelingen die gevoerd werden in de vergaderingen van het Vlaams onderhandelingscomité voor de basiseducatie (6 maart 2026).

Dit voorontwerp van decreet werd een tweede keer principieel goedgekeurd op de zitting van de Vlaamse Regering van 3 april 2026 (VR 2026 0304 DOC.0322-1, VR 2026 0304 DOC.0322-2, VR 2026 0304 DOC.0322_3, VR 2026 0304 DOC.0322_4, VR 2026 0304 DOC.0322_5, VR 2026 0304 DOC.0322_8 en VR 2026 0304 DOC.0322_9) met het oog op de adviesaanvraag bij Raad van State.

De wijziging die initieel was opgenomen in artikel 17 van dit voorontwerp van decreet en de bijhorende memorie van toelichting met betrekking tot de tempering van de groei in het volwassenenonderwijs, zoals goedgekeurd op de Vlaamse Regering van 3 april 2026, is geschrapt en verplaatst naar het programmadecreet bij de aanpassing van de begroting 2026 van 10 juli 2026. Door het lang uitblijven van het advies van de Raad van State kwam immers de tijdige behandeling (voor het parlementair zomerreces van 2026) van dit artikel in het voorontwerp van decreet in het Vlaams parlement in het gedrang. Daarnaast wijst ook het Rekenhof bij haar Onderzoek van de aanpassing van de Vlaamse begroting voor 2026 op het belang van de maximale realisatie van de voorziene besparingen in het volwassenenonderwijs om de afgesproken besparingsdoelstellingen te bereiken en de belasting van andere kredieten te minimaliseren. De wijze waarop werd omgegaan met deze schrapping wordt verduidelijkt in punt 2. Inhoud.

De Raad van State heeft over het voorontwerp van decreet op 23 juni 2026 het advies 79.203/1 uitgebracht. De wijze waarop werd omgegaan met dit advies wordt verduidelijkt in punt 2. Inhoud.

2. INHOUD

De wijziging die initieel was opgenomen in artikel 17 van dit voorontwerp van decreet met betrekking tot de tempering van de groei in het volwassenenonderwijs zoals goedgekeurd op de Vlaamse Regering van 3 april 2026, is geschrapt en verplaatst naar het programmadecreet bij de aanpassing van de begroting 2026 van 10 juli 2026.

Artikel 9 en 91 (voorheen 92) over de programmatiestop type 5 worden eveneens geschrapt ten gevolge van het advies van de Raad van State, er kunnen dus nieuwe scholen en vestigingsplaatsen van type 5 geprogrammeerd worden als de Vlaamse Regering de aanvragen goedkeurt.

Deze schrappingen leiden tot een hernummering in dit voorontwerp van decreet van de artikelen 10 tot en met 129, die door de schrapping artikelen 9 tot en met 126 worden. Het artikel 129 met de inwerkingtreding (hernummerd tot 126) wordt ook aangepast aan deze schrapping en de bijhorende hernummering. De bijbehorende memorie van toelichting zoals goedgekeurd op de Vlaamse Regering van 3 april 2026 is eveneens hernummerd.

Ten gevolge het advies van de Raad van State werden zowel het voorontwerp van decreet als de bijbehorende memorie van toelichting aangepast ten opzichte van de versie goedgekeurd op de Vlaamse Regering van 3 april 2026.

Een volledig overzicht van de aanpassingen ten gevolge van het advies van de Raad van State is te vinden bij de artikelsgewijze toelichting van de aangepaste artikelen (memorie van toelichting) en wordt hierna samengevat meegegeven.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State zijn bij volgende thema's aanpassingen aan de artikelen en/of de memorie van toelichting gebeurd (de nummers verwijzen naar de nieuwe nummering) en in de memorie van toelichting is ook een motivatie opgenomen wanneer niet op het advies van de Raad van State ingegaan wordt.

Er wordt geopteerd om het decreet en de memorie niet opnieuw voor te leggen aan de VLOR en de SERV. De bijkomende artikelen gaan in op vragen uit de adviezen van de VLOR en de SERV, of komen voort uit vragen van een lid van deze raden.

- artikel 72 (voorheen 74) – rationalisatienorm secundair onderwijs:

In de memorie is, op vraag van de Raad van State, bijkomende toelichting over de criteria voor het bepalen van de rationalisatienorm toegevoegd.

De Raad van State vraagt ook om een minimum- en maximumleerlingenaantal in de decreetstekst of de memorie op te nemen. Dit is opgenomen zowel in het decreet en als in de memorie. Het gaat om een minimumaantal regelmatige leerlingen binnen een vork van één tot en met twintig. De breedte van die vork biedt voldoende ruimte aan de Vlaamse Regering om bij de vaststelling van de concrete normen te differentiëren naargelang van de structuuronderdelen in kwestie. Het decreet vermeldt namelijk expliciet een reeks criteria op basis waarvan de Vlaamse Regering moet differentiëren. Anderzijds verhindert de vork dat er onredelijk hoge rationalisatienormen zouden worden ingevoerd door de Vlaamse Regering. De vork verheldert aldus dat de rationalisatienorm nooit hoger kan zijn 20 leerlingen (geteld per graad). Dit biedt ook zekerheid aan onderwijsverstrekkers bij het plannen van hun studieaanbod. De norm voor de eerste graad is geschrapt, omdat er al een schoolnorm is voor scholen met louter een eerste graad.

N.a.v. het advies van de Raad van State is de inwerkingtreding van de artikelen over de rationalisatienorm bijgestuurd: de normen treden in werking vanaf het schooljaar 2030-2031.

De Raad van State vindt het in het kader van de vrije keuze problematisch dat een structuuronderdeel volledig kan verdwijnen als geen enkele school de rationalisatienorm haalt en schoolbesturen niet

overeenkomen wie het aanbod verder mag organiseren. Volgens de Raad mag de overheid die verantwoordelijkheid niet volledig bij de schoolbesturen leggen en moet er een regeling zijn die minstens één aanbod garandeert, eventueel via een beslissing van de Vlaamse Regering.

De repliek verduidelijkt dat de vrije keuze niet op het niveau van elk individueel structuuronderdeel wordt gegarandeerd, maar op het niveau van de discipline. Ouders hebben geen absoluut recht op één specifieke richting of school, maar moeten wel kunnen kiezen tussen officieel onderwijs en vrij onderwijs, per levensbeschouwing. Het niveau waarop de vrije keuze wordt geoperationaliseerd is, de discipline. De vrije keuze houdt immers niet in dat de ouders en de leerlingen een onvoorwaardelijk recht van inschrijving in één specifieke school van hun keuze of in één specifiek structuuronderdeel hebben.

Er wordt niet ingegaan op de opmerking van de Raad van State om als Vlaamse Regering de beslissing te nemen in het geval schoolbesturen er onderling, zelfs na bemiddeling, niet uit geraken wie de vrije keuze mag garanderen. . Er zijn geen objectieve criteria waarop een dergelijke beslissing zou kunnen worden gebaseerd. De opgenomen bepaling, nl. dat geen enkele school in dat geval het aanbod onder de norm mag organiseren, zal daarentegen een extra stimulans zijn om onderling in dialoog wel tot een compromis te komen en de vrije keuze te verzekeren.

- Artikel 74 en 90 (voorheen 76 en 93)– afbouw melden uiterlijk op 15 maart en mogelijk bezwaar betrokken personen tegen afbouw die niet geleidelijk gebeurt

De Raad van State vraagt om hier bijkomende toelichting toe te voegen over de aard en draagwijdte van het bezwaar dat betrokken ouders en meerderjarige leerlingen kunnen indienen. Deze toelichting is toegevoegd in de memorie.

In de decreetstekst is ook de gevraagde delegatie naar de Vlaamse Regering toegevoegd voor de procedure bij een dergelijk bezwaar.

- Artikel 98 en 110 (voorheen 101 en 113) opt in voor LBV:

De Raad van State stelt vragen bij de regeling waarbij levensbeschouwelijk onderwijs in duaal leren in scholen alleen aangeboden wordt als ouders of betrokken personen daarom vragen. Voor het officieel onderwijs vindt de Raad dat levensbeschouwelijk onderwijs volgens de Grondwet binnen het normale lessenrooster moet vallen. Een regeling “bovenop” de schoolcomponent kan daarmee op gespannen voet staan.

Voor het vrij onderwijs betwijfelt de Raad of scholen zelf mogen beslissen om al dan niet levensbeschouwelijk onderwijs aan te bieden, gelet op het grondwettelijke recht van leerlingen op morele of religieuze opvoeding.

De Raad wijst ook op een mogelijk verschil in behandeling tussen leerlingen in duaal leren en leerlingen in andere vormen van voltijds secundair onderwijs, waar levensbeschouwelijk onderwijs wel standaard wordt ingericht.

Verder bekritiseert de Raad van State de beslissing om in de Syntra geen levensbeschouwelijk onderwijs aan te bieden. Tot slot ziet de Raad een mogelijk gelijkheidsprobleem tussen verschillende aanbieders van duaal leren, omdat voor Syntra de bestaande regeling zonder levensbeschouwelijk onderwijs behouden blijft.

Voor het officieel onderwijs wordt de regeling naar aanleiding van de Raad van State verduidelijkt. Het is niet de doelstelling dat die leerlingen buiten de normale schooltijd levensbeschouwelijk onderwijs krijgen. Daarom wordt bepaald dat de schoolcomponent wordt uitgebreid met twee uur levensbeschouwelijk onderwijs binnen de normale schooltijd.

Voor het vrij onderwijs wordt benadrukt dat levensbeschouwelijk onderwijs deel uitmaakt van het pedagogisch project van de school. Ouders kiezen bewust voor een schoolproject dat al dan niet levensbeschouwelijk onderwijs aanbiedt. Het recht op levensbeschouwelijk onderwijs is een recht,

geen plicht. Ouders en leerlingen kunnen dus ook kiezen voor een aanbod waarin dit geen deel uitmaakt van de schoolcomponent.

Wat betreft de Syntra vormt de regeling geen breuk met het verleden, maar bouwt voort op de historische uitzondering voor deeltijdse onderwijsvormen, waarin traditioneel geen levensbeschouwelijk onderwijs werd aangeboden. Die historische uitzondering vormt trouwens samen met de beperkte uren van de schoolcomponent de verantwoording voor de verschillende behandeling van duaal leren.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State zijn er tekstuele aanpassingen en aanvullingen aangebracht aan enkele artikelen van het decreet: met name in artikel 34 (voorheen 36), 59 (voorheen 61) en 114 t.e.m. 117 (voorheen 117 tem 120).

Op de vraag van de Raad van State om de nummering in artikel 19 (voorheen 21) aan te passen en de opheffing van punt 17°/3 toe te voegen in punt 3° is niet ingegaan, omdat er momenteel twee keer een punt 17°/3 is in dit artikel en het duidelijk moet zijn welke van de twee er wordt opgeheven.

De artikelen 17, 18, 19, 24, 35, 79, 90, 92, 95, 96, 99, 107, 111, 112 en 125 (voorheen 19, 20, 21, 26, 37, 81, 93, 95, 98, 99, 102, 110, 114, 115 en 128) zijn zoals door de Raad van State in het advies gevraagd nagekeken en waar nodig aangepast.

Ten gevolge van het advies van de Raad van State zijn er aanpassingen aangebracht aan de inwerkingtredingen van de artikelen.

Aan de decreetstekst zijn tot slot bijkomend nog enkele niet-inhoudelijke legistieke en technische correcties aangebracht.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Er is geen bijkomende budgettaire impact ten opzichte van de versie goedgekeurd op 3 april 2026.

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorontwerp van decreet heeft geen weerslag op het personeelsbestand en op het personeelsbudget van de Vlaamse overheid, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling, niet vereist is.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorontwerp van decreet heeft geen directe weerslag op de financiën van de lokale besturen, noch op personeelsvlak, noch op het vlak van de werkingsuitgaven, de investeringen en schuld en de ontvangsten.

4. VERDER TRAJECT

Het ontwerp van decreet over de opheffing van de centra voor deeltijds onderwijs en programmatie en rationalisatie in het basisonderwijs en het secundair onderwijs en de bijbehorende memorie van toelichting zullen ingediend worden in het Vlaams Parlement.

Het decreet bepaalt dat rationalisatienormen worden geïmplementeerd vanaf schooljaar 2030-2031. Concreet betekent dit dat de normen een eerste keer zullen worden toegepast op de leerlingentelling van 1 februari 2031. Op dat moment dienen structuuronderdelen, geteld per graad, te voldoen aan de minimumnorm. Indien ze niet voldoen aan de minimumnorm op 1 februari 2031, start een gedoogjaar tijdens schooljaar 2031-2032. Indien hetzelfde structuuronderdeel (geteld per graad) opnieuw niet voldoet aan de rationalisatienorm op 1 februari 2032, volgt een verplichte, geleidelijke afbouw vanaf schooljaar 2032-2033.

De invoering van de rationalisatienormen kan niet los gezien worden van de actualisatie van de matrix secundair onderwijs. Zoals afgesproken naar aanleiding van de sociale onderhandelingen, zullen deze twee rationalisatie-oefeningen, die ook elk apart vermeld worden in het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029, naar implementatieperiode aan elkaar gekoppeld worden. Daarbij is het van belang dat de Vlaamse Regering eerst een geactualiseerde inhoudelijke invulling geeft aan de matrix alvorens concrete rationalisatienormen per structuuronderdeel te bepalen.

In het verdere traject van deze rationalisatie-oefening is de eerste stap voor de Vlaamse Regering om op basis van de screening van de matrix secundair onderwijs, uitgevoerd door AHOVOKS tijdens het schooljaar 2025-2026 (cf. Regeerakkoord), en in dialoog met het onderwijsveld en de arbeidsmarktsectoren een inhoudelijke actualisatie te doen van de matrix. Nadien, als tweede stap, legt de Vlaamse Regering via Besluit van de Vlaamse Regering en op basis van de rechtsgrond die in voorliggend decreet wordt gecreëerd per structuuronderdeel uit de geactualiseerde matrix een rationalisatienorm vast.

Uitgezonderd eventuele quick wins die reeds op 1 september 2028 gerealiseerd kunnen worden, start de implementatie van de geactualiseerde matrix op 1 september 2029 in het eerste leerjaar van de tweede graad, het eerste leerjaar van de derde graad en het derde leerjaar van de derde graad. Vanaf schooljaar 2029-2030 wordt de geactualiseerde matrix dus uitgerold. Aangezien de rationalisatienormen worden bepaald per graad, worden de rationalisatienormen voor de structuuronderdelen van de geactualiseerde matrix vanaf het daaropvolgende schooljaar, m.n. schooljaar 2030-2031, geïmplementeerd (cf. supra).

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar goedkeuring te hechten aan het bijgaande ontwerp van decreet over de opheffing van de centra voor deeltijds onderwijs en programmatie en rationalisatie in het basisonderwijs en het secundair onderwijs en de bijhorende memorie van toelichting;
2. de Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk te gelasten voornoemd ontwerp van decreet en de bijbehorende memorie van toelichting, in naam van de Vlaamse Regering, in te dienen bij het Vlaams Parlement;
3. de Vlaams minister van Onderwijs, Justitie en Werk te machtigen de bepalingen in voornoemd ontwerp van decreet mede te delen aan schoolbesturen, instellingen en betrokkenen, met uitdrukkelijke vermelding dat de toepassing ervan afhankelijk wordt gesteld van de aanneming van het ontwerp van decreet door het Vlaams Parlement.

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR

Bijlage:

- Advies van de Raad van State 79.203/1 van 23 juni 2026